

ILO İLKELERİ AÇISINDAN TÜRKİYE'DE GREV HAKKI

Yıldırım Koç*

Bakanlar Kurulu, TBMM'nin kendisine verdiği yetkiyi kullanarak, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 sayılı Örgütlenme Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunması Sözleşmesi'ni 1993 yılı Şubat ayında onayladı ve 12 Temmuz 1993 tarihinde de ILO Genel Direktörlüğü'ne tescil ettirdi. Türkiye, 87 sayılı sözleşme açısından bu tescil işleminde bir yıl sonra denetleme kapsamına girecekti. ILO Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 81. oturumu 6-24 Haziran 1994 tarihleri arasında toplandığı için, tescil işlemi biraz geciktirilerek, Türkiye'nin 87 sayılı sözleşme nedeniyle Standartları Uygulaması Komitesi'nde eleştirilmesi bu yıl için önlendi.

87 sayılı Sözleşme özellikle grev hakkı açısından önemlidir. Türkiye'nin 1951 yılında onaylanıp, tescil işlemlerini 1952 yılında yaptırdığı 98 sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı İlkelerinin Uygulanması Sözleşmesi, zorunlu tahkim uygulamaları nedeniyle grev hakkıyla dolaylı olarak ilgilenebilmekteydi. Ancak 87 sayılı sözleşme grev hakkının her yanını ele almaktadır. Bu nedenle, önümüzdeki aylarda Türkiye'de grev hakkı yeniden tartışılır olacaktır.

Bu konu, bağlı bulunduğu hukuksal statü ne olursa olsun ("işçi", "memur", "sözleşmeli personel"), tüm ücretlileri ilgilendirmektedir. ILO belgelerinde "işçi" denildiğinde, devletin yönetiminden sorumlu olanlar dışındaki tüm ücretliler kapsamaktadır. 87 sayılı sözleşmede yer alan geniş kapsamlı grev hakkı, bağlı bulunduğu hukuksal statü ne olursa olsun, ufak bir grup dışındaki tüm ücretliler için geçerlidir. Kamu çalışanlarının sendikal haklarına ilişkin yasa tasarısında grev hakkı konusunda yer alan kısıtlama ve yasaklamalar, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası çerçevesindeki değerlendirmeler ışığında incelenebilir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Standartların Uygulanması konusunda Uzmanlar Komitesi, örgütün yönetim kurulu tarafından seçilen tarafsız uzmanlardan oluşmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi ise, Yönetim Kurulu bünyesinde 3 işçi, 3 işveren ve 3 hükü-

met temsilcisinden oluşan bir organdır. ILO'nun bu iki tarafsız denetim birimi, 87 sayılı sözleşmede yer alan, işçi örgütlerinin kendi üyelerinin çıkarlarını koruma ve geliştirme amacıyla kendi etkinliklerini düzenleme ve programlarını formüle etme hakkından hareket ederek, işçilerin grev hakkının olduğunu ifade etmektedir. ILO'nun bu iki tarafsız komitesi, lokavt konusunda böyle bir değerlendirme yapmamaktadır. Diğer bir deyişle, ILO'nun bu iki tarafsız komitesi, lokavt yetkisinin grev hakkının doğal bir uzantısı olduğu biçimindeki görüşleri yadsımaktadır.

Türkiye'de "işçi" statüsünde istihdam edilenlerin grev hakları 1982 Anayasası'nın 54. Maddesi ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası ile düzenlenmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Yasası ve Türk Ceza Yasası devlet memurları için, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ise sözleşmeli personel için grev yapmayı yasaklamaktadır.

Türkiye 87 sayılı Sözleşmeyi onaylamakla, Anayasa'da, 2822 ve 657 sayılı yasalarda, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de, Türk Ceza Yasası'nda ve grev hakkıyla ilgili diğer mevzuatta ne gibi değişiklikleri yapmayı üstlenmiş olmaktadır?

1. GREV AMACI:

Anayasa'nın 54. maddesi, "toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler" demektedir. 2822 sayılı yasanın 25. maddesi de aynı düzenlemeyi yapmıştır: "Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde işçilerin iktisadi ve sosyal durumlarıyla çalışma şartlarını korumak veya düzeltmek amacıyla bu kanun hükümlerine uygun olarak yapılan greve kanuni grev denilir". Grevin yalnızca toplu iş sözleşmesi ile sınırlandırılması ILO denetim organları tarafından bir kısıtlama ve ihlal olarak kabul edilmektedir. ILO Uzmanlar Komitesi 1994 yılında yayınlanan raporunda bu konuda şunları yazmaktadır:

"Komite'nin görüşüne göre, işçilerin sosyo-ekonomik ve mesleki çıkarlarını korumakla sorumlu olan örgütler, ilke olarak üyeleri ve ayrıca genel

* Türk-İş Başkan Danışmanı, Sendika Uzmanı.

olarak işçiler üzerinde doğrudan etkili olan önemli toplumsal ve ekonomik politika eğilimlerinin ortaya çıkardığı sorunlara çözüm arayışı içinde ve özellikle istihdam, toplumsal koruma ve yaşam standardı gibi konularda, durumlarını güçlendirmek amacıyla grev eylemini kullanabilmelidir." (1)

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi ise, Türkiye Hükümeti aleyhinde yapılan bir şikayet başvurusu üzerine bu konuda şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Komite, bir protesto grevi yapan sendikaların 58. maddenin 3. fıkrası uyarınca kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu dikkate almaktadır. Uzmanlar Komitesi'nin de belirttiği gibi, grev hakkı, işçilerin ve örgütlerinin, kendi ekonomik ve toplumsal çıkarlarını korumak ve geliştirmek için sahip oldukları temel araçlardan biridir. Bu çıkarlar yalnızca daha iyi çalışma koşullarının elde edilmesi ve mesleki nitelikteki toplu istemlerin peşinden koşulması değil, fakat aynı zamanda ekonomik ve toplumsal politika sorunlarına ve çalışma hayatının işçileri doğrudan ilgilendiren her türlü sorunlarına çözümler aranması ile de ilgidir. Komite, sendikaların, hükümetin ekonomik ve toplumsal politikalarını eleştirmeyi amaçlayan protesto eylemlerine başvurabilme olanağına sahip olmaları gerektiğini düşünmektedir."(2)

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi bir başka vesileyle de şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Grev hakkı yalnızca bir toplu iş sözleşmesinin imzalanması aracılığıyla çözümlenebilecek iş uyuşmazlıkları ile sınırlı kalmamalıdır, işçiler ve örgütleri, gerekli olduğu durumlarda, daha geniş bir kapsam içinde, üyelerinin çıkarlarını etkileyen ekonomik ve toplumsal konularla ilgili tepkilerini ifade edebilmelidir."(3)

2. KONFEDERASYONLARIN GREV HAKKI:

2822 sayılı yasa, yalnızca sendikalara grev hakkı tanımaktadır. Halbuki ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, federasyon ve konfederasyonların da grev hakkına sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

"Federasyonların ve konfederasyonların grev çağrısında bulunmasının yasaklanması, Sözleşmenin 6. maddesinin ihlalidir."(4)

3. STAJYER ÖĞRENCİLER

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası'na (Resmi Gazete: 19.6.1986) göre 50 ve daha fazla sayıda işçi çalıştıran işyerlerinde toplam işçi sayısının yüzde 10'una kadar meslek lisesi öğrencisi ça-

lıştırılması izni verilmektedir. Bu işçiler sendikaya üye olmamakta ve grevlere katılamamaktadır. Bu düzenleme de 87 sayılı sözleşmenin ihlalidir.

4. İHTİYAÇ FAZLASI YÜKÜMLÜLER:

Bakanlar Kurulu'nun 12.7.1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 87/11945 sayılı "Türk Silahlı Kuvvetleri İhtiyaç Fazlası Yükümlülerin Askerlik Görevlerini Yerine Getirme Esasları" kararına göre, kamu kurum ve kuruluşlarına, bildirilen ihtiyaca göre, ihtiyaç fazlası erbaş ve erler gönderilebilecektir. Bu yükümlülere, günde üç öğün yemek ve elbise verilecek ve bu kişiler ücretsiz olarak barındırılacaktır. Çalışmaları karşılığında bu kişilere yalnızca er ve erbaşlara ödenen harçlık verilecek, bunun dışında hiçbir ödeme yapılmayacaktır. "Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli yükümlüler, birlikte çalışacakları işçi ve memurların toplu halde işi bırakma, işi yavaşlatma ve grevlerine iştirak edemezler. Bu fiilleri teşvik ve tahrik edemezler, sendikalara ve derneklere üye olamazlar."(Madde 30) Bu düzenleme, 87 sayılı sözleşmenin açık bir biçimde ihlalidir.

5. SERBEST BÖLGELER

3218 sayılı Serbest Bölgeler Yasası, serbest bölgelerin kuruluşundan sonraki 10 yıl içinde bu bölgelerde grev yasağı getirmektedir. Bu yasağın, hem 87, hem de 98 sayılı sözleşmelerin ihlalidir.

6. SENDİKA ÜYESİ OLMAYANLARIN GREV HAKKI:

2822 sayılı yasa, sendika üyesi olmayan işçilerin toplu eylemlerini yasadışı grev kabul etmektedir. Halbuki, yetkili ILO denetim organları 87 sayılı Sözleşme'den hareketle, "işçilerin ve sendikaların" grev hakkına sahip olmaları gerektiği belirtmektedir.

7. BARIŞÇIL EYLEMLER VE DİRENİŞLER:

1982 Anayasası ve 2822 sayılı yasa, siyasi amaçlı grevi, dayanışma grevini, genel grevi, işyeri işgalini, iş yavaşlatmayı, verim düşürmeyi ve diğer direnişleri yasaklamaktadır.

Halbuki ILO denetim organları, bu eylemleri değerlendirirken, "barışçıl" olup olmadığı gibi bir ölçütü esas almaktadır. ILO denetim organları, 87 sayılı sözleşmeye göre, şiddet kullanılmayan "barışçıl" her türlü eylemin yasal olması gerektiğini belirtmektedir.

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Türkiye aleyhinde yapılan bir şikayet başvurusu üzerine şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Komite, 25. Maddede grevin niteliği ve amaçları konusunda konmuş olan kısıtlamaların (siyasi grevin, genel grevin ve dayanışma grevlerinin, iş ya-

vaşlatmanın ve üretimi düşürmenin yasaklanması) çok fazla kapsamlı olduğu ve bu konularda Yasanın V. bölümünde yer alan cezai yaptırımların da son derece ağır olduğu görüşündedir. Komite'nin olduğu kadar Uzmanlar Komitesi'nin de görüşüne göre, tümüyle siyasi nitelikteki grevler örgütlenme özgürlüğü ilkesinin kapsamı içine düşmemekle birlikte, sendikalar, özellikle bir hükümetin ekonomik ve toplumsal politikalarını eleştirmek amacıyla protesto grevlerine başvurabilmelidir. Ayrıca, dayanışma grevlerinin genel olarak yasaklanması istismara yol açabilir ve grev hakkının kullanılmasına ilişkin yöntemler söz konusu olduğunda, kurallara tam tamına uyarak işin yavaşlatılması, işyerlerinin işgal edilmesi ve işbaşında oturma grevleri yapılması konularında kısıtlama getirilmesi, ancak bu eylemlerin barışçıl olmaktan çıktığı durumlarda haklılık kazanır."(5)

ILO Uzmanlar Komitesi'nin 1994 yılı raporunda bu konuda şu değerlendirme yer almaktadır:

"Komite, dayanışma grevlerinin genel olarak yasaklanmasının istismara yol açabileceğini ve desteklenen grevin yasal olması koşuluyla, işçilerin bu tür eylemlere başvurabilmeleri gerektiğini düşünmektedir."(6)

ILO Uzmanlar Komitesi'nin iş yavaşlatılması ve kuralları tam tamına uygulayarak iş yavaşlatılması konularındaki görüşü de şöyledir:

"Komite, grev eyleminin biçimi konusundaki kısıtlamaların, ancak bu eylemin barışçıl olmaktan çıkması durumunda haklı kabul edileceği görüşündedir."(7)

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi bir başka vesileyle şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

"İşçilere tanınmayan çeşitli grev eylemi türleri (iş bırakma, iş yavaşlatma, kuralları tamı tamına uygulayarak iş yavaşlatma ve oturma grevi) ile ilgili olarak Komite, yalnızca grevin barışçıl olmaktan çıkması durumunda bu kısıtlamaların haklı kabul edilebileceği görüşündedir."(8)

8. TEMEL HİZMETLER VEYA FAALİYETLER:

ILO Uzmanlar Komitesi ve Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, tüm ücretli çalışanlar için grev hakkını genel bir ilke olarak koyarken, bu hakkın yalnızca "temel hizmetler veya faaliyetlerde" kısıtlanabileceğini belirtmektedir.

ILO Uzmanlar Komitesi'ne göre, "Temel hizmetler" ile kastedilen, "yalnızca, aksaması durumunda nüfusun tümünün veya bir bölümünün hayatını, kişisel güvenliğini veya sağlığını tehlikeye

sokacak hizmet ve faaliyetlerdir."(9)

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi de, devlet memurları kavramında yalnızca "kamu yetkilileri" adına hareket eden kişileri anladığını ekleyerek, şunları söylemektedir:

"Grev hakkı devlet memuriyetinde (devlet memurları, kamu yetkilileri adına hareket eden kişilerdir) ve kelimenin tam anlamıyla temel hizmetlerde, yani aksaması ile nüfusun tümünün veya bir bölümünün hayatını, kişisel güvenliğini veya sağlığını tehlikeye sokacak hizmetlerde kısıtlanabilir ve hatta yasaklanabilir."(10)

2822 sayılı yasanın 29. maddesinde yer alan yasakların bir bölümü şöyledir: Su, elektrik, havagazı, termik santralleri besleyen linyit üretimi, tabii gaz ve petrol sondajı, üretimi, tasfiyesi, dağıtımı, üretimi nafta veya tabii gazdan başlayan petrokimya işleri; banka ve noterlik hizmetleri; kamu kuruluşlarınca yürütülen itfaiye, şehirci deniz, kara ve demiryolu ve diğer raylı toplu yolcu ulaştırma hizmetleri. Yasanın 30. maddesinde ise eğitim ve öğretim kurumları ile Milli Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'nca doğrudan işletilen işletmelerde grev yapılması yasaklanmaktadır.

1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yasası da Banka çalışanları için grev hakkını özel olarak yasaklamaktadır (Madde 32/3).

Bu konularda ILO denetim organlarının bazı kararları şöyle sıralanabilir:

Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, tüm ulaştırma hizmetlerini, bankacılığı, metal ve petrol üretim endüstrilerini, eğitimi "temel nitelikte" hizmetler kabul etmemektedir.(11) Buna göre, bu işlerde grev yapılabilir.

Uluslararası Madenciler Federasyonu tarafından Türkiye aleyhinde yapılan bir şikayet başvurusu üzerine ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi şu kararı vermiştir:

"Madencilik sektörü, işçilerin kendi çıkarlarını grev eylemi aracılığıyla koruma ve geliştirmelerinin yasaklanabileceği bir temel hizmet değildir".(12) Diğer bir deyişle, bu işlerde grevin yasaklanması, 87 sayılı sözleşmenin ihlali anlamına gelmektedir.

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi bu görüşünü 1985 yılında da ifade etmiştir:

"Metal ve madencilik sektörleri, işçilerin grev eylemi aracılığıyla çıkarlarını koruyup geliştirebilme haklarının yasaklanabileceği temel hizmetler değildir."(13)

FIET tarafından Türkiye aleyhinde yapılan bir şikayet başvurusu üzerine Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'nin bankacılıkla ilgili olarak verdiği karar da aynı niteliktedir, bu işkolunda kamu kesimi ve özel kesimde grev hakkının tanınmasını istemektedir.

"Komite, bu nedenle hükümetten, yürürlükteki mevzuatın bu ilkeleri ihlal eden hükümlerini değiştirmek için, ister özel sektörde ve ister kamu sektöründe istihdam ediliyor olsunlar, tüm banka işçilerinin kendi tercih ettikleri örgütleri kurma ve bunlara katılma hakkını ve bankacılık sektöründeki işçilere grev hakkını güvenceye alacak bir anlaşla, gerekli önlemleri hızla almasını ister."(14)

Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Demiryol-İş Sendikası'nın yaptığı başvuru üzerine de, demiryolu taşımacılığı alanında, ister memur, ister sözleşmeli personel, ister işçi statüsünde çalışıyor olsun, tüm ücretli çalışanlar için grev hakkının tanınması gerektiği yolunda bir karar vermiştir:

"Komite, bu nedenle, demiryolu ulaştırma işletmelerinde veya diğer kamu raylı taşıma işlerindeki işçilerin, yasal statüleri ne olursa olsun, Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'nin anladığı anlamıyla temel hizmet yerine getirmediklerini ve bu nedenle de kendi çıkarlarını korumak amacıyla grev yapabilmeleri gerektiği gerçeğine hükümetin dikkatini çekmektedir."(15)

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi ulaştırma işkolunda grev hakkı konusunda şunları söylemektedir:

"Komite, ulaştırmanın genel olarak temel hizmetler kategorisi içine girmediği görüşündedir."(16) Diğer bir deyişle, "kamu kuruluşlarınca yürütülen şehiriçi deniz, kara ve demiryolu ve diğer raylı toplu yolu ulaştırma hizmetleri"ndeki grev yasağı, 87 sayılı sözleşmeyi ihlal etmektedir. Bu görüş, ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'nin aşağıdaki kararında da açıkça ifade edilmektedir.

"Metropol ulaştırma işletmelerindeki işçiler sözleşmede belirlenen anlamda kamu görevlisi değildir ve kelimenin tam anlamıyla temel hizmetler yerine getirmemektedirler."(17)

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi öğretmenlerin grev hakkının olması gerektiğini de açıkça savunmaktadır:

"Komite, öğretmenlerin, temel hizmetler veya kamu yetkilileri adına hareket eden devlet memurları tanımına girmediğini düşürmektedir."(18) Buna göre, ister öğretim kurumlarında, ister kamu kurumlarında çalışanlar, tüm öğretmenlerin sendikalarda

örgütlenme, toplu pazarlık yapma ve grev yapma hakları bulunmalıdır.

2822 sayılı yasanın ve ilgili diğer mevzuatın, Türkiye tarafından onaylanmış ve 12 Temmuz 1994 tarihinden itibaren denetim kapsamına alınacak olan 87 sayılı sözleşmeye uydurulabilmesi için tüm bu yasaklamaların kaldırılması gerekmektedir.

9. ÇALIŞMA MEVZUATININ GREV HAKKI KONUSUNDA 87 SAYILI SÖZLEŞMEYİ İHLAL ETTİĞİ DİĞER NOKTALAR;

Bütün bu belirtilenlere ek olarak, prosedüre ilişkin bazı işlemlerin yerine getirilmemesi nedeniyle grev hakkının ortadan kaldırılması; grev kararının alınmasını izleyen 60 gün içinde grevi başlatma zorunluluğu; grevde işyerini terketme zorunluluğu; grev süresinin ücretinin ödenmesinin yasaklanması; grev gözcülerinin sayısı ve faaliyetlerinin kısıtlanması; grev yerine asılabilecek ilan ve afişlerin kısıtlanması; grev gözcülerinin korunmaları için kulübe, v.b. yapımının yasaklanması; grev hakkının kötüye kullanıldığı iddiasıyla mahkeme kararıyla greve son verilmesi; greve katılan sendika üyelerinin dörtte üçünün istifası durumunda grevin mahkeme kararıyla sona erdirilmesi gibi düzenlemeler de, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 sayılı sözleşmesini ihlal etmektedir ve değiştirilmelidir.

Bu konularla ilgili bazı kararlar şöyledir:

ILO Uzmanlar Komitesi 1994 yılındaki raporunda şöyle demektedir:

"Komite'nin görüşüne göre, grev gözcüleri ve işyeri işgalleri konusundaki kısıtlamalar yalnızca bu eylemlerin barışçı olmaktan çıktığı durumlarla sınırlı kalmalıdır."(19)

ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi grev gözcülerinin çalışmalarını ilgili değerlendirilmeyi yapmaktadır:

"Grev gözcülüğü yapmak ve diğerlerinin işyerinden uzak kalması için ısrarla ama barışçıl bir biçimde çaba göstermek yasadışı kabul edilemez."(20)

10. 657 SAYILI YASA, 399 SAYILI YASA HÜKMÜNDE KARARNAME VE TÜRK CEZA YASASI'NDA GREV HAKKI AÇISINDAN 87 SAYILI SÖZLEŞMEYİ İHLAL EDEN HÜKÜMLER:

657 sayılı Devlet Memurları Yasası ve Türk Ceza Yasası devlet memurlarının, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ise sözleşmeli personelin grev yapmalarını yasaklamaktadır. Bu genel yasaklar, 87 sayılı sözleşmenin açıkça ihlal edilmesi anlamına gelmektedir.

ILO Uzmanlar Komitesi, 1994 yılında yayınlanan raporunda şöyle demektedir:

"Komite'nin görüşüne göre, memur kavramının çok geniş bir biçimde tanımlanması, bu işçiler için grev hakkının çok geniş bir biçimde kısıtlanması veya hatta yasaklanması gibi bir sonuç doğurabilir... Komite, kamu hizmetlerinde grev hakkının yasaklanmasının yalnızca devlet adına yetki kullanan memurlarla sınırlı tutulması gerektiği görüşündedir."(21)

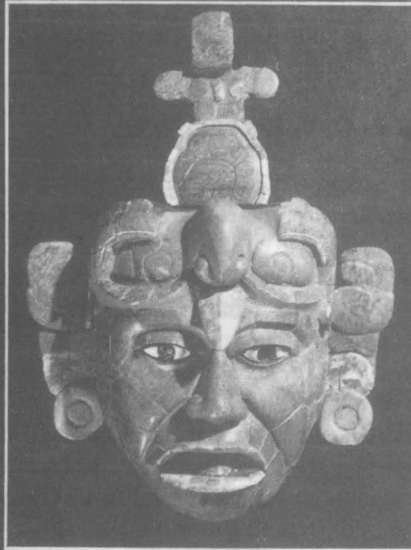
SONUÇ

87 sayılı sözleşmenin 1993 yılında onaylanması, ILO Genel Direktörlüğü'ne tescil ettirilmesi ve 12 Temmuz 1994 tarihinden itibaren Türkiye'nin bu konuyla ILO'nun denetimine girmesiyle birlikte, grev hakkı açısından yeni bir dönem başlamaktadır. 87 sayılı sözleşme özellikle grev hakkı üzerindeki birçok yasağın ve kısıtlamanın kaldırılmasını gerektirmektedir. Kamu ücretli çalışanlarının da parçasını oluşturduğu Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi 87 sayılı ILO Sözleşmesi'nden kaynaklanan geniş grev hakkının Türkiye'de uygulanması ve iç mevzuatın buna göre düzenlenmesi için kapsamlı bir kampanya başlatırsa, önümüzdeki çetin günlerde eline önemli bir mücadele aracı geçirmiş olacaktır.

KAYNAKLAR

1. ILO Uzmanlar Komitesi, Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Özgürlüğü, ILO Uluslararası Çalışma Konferansı 81. Oturumu'na Sunulan Rapor, 1994, paragraf 165.
2. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Türkiye Hükümeti Aleyhine Şikayet Başvuruları (997, 999 ve 1029 Sayılı Davalar), 260. Rapor, paragraf 32.
3. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Freedom of Association, Digest of Decisions and Principles of Freedom of Association, 3. Basım, 1985, paragraf 388.
4. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 366.
5. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Türkiye Hükümeti Aleyhine Şikayet Başvurusu (997, 999 ve 1029 sayılı Davalar), 260. Rapor, paragraf 39.
6. ILO Uzmanlar Komitesi, 1994, paragraf 168.
7. ILO Uzmanlar Komitesi, 1994, paragraf 173.
8. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 367.
9. ILO Uzmanlar Komitesi, 1994, paragraf 159.
10. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 394.
11. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 402.
12. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Türkiye Hükümeti Aleyhinde Şikayet Başvurusu (1697 sayılı Dava), paragraf 465.
13. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 406.
14. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Türkiye Hükümeti Aleyhinde Şikayet Başvurusu (1582 sayılı Dava), 281. Rapor, paragraf 234.
15. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, Türkiye Hükümeti Aleyhinde Şikayet Başvurusu (1521 sayılı Dava), 273. Rapor, paragraf 39.
16. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 407.
17. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 408.
18. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 404.
19. ILO Uzmanlar Komitesi, 1994, paragraf 174.
20. ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, 1985, paragraf 435.
21. ILO Uzmanlar Komitesi, 1994, paragraf 158.

Tamer Levent

GÜNDOĞAN

Tamer Levent
NİÇİN TİYATRO

"Çağımızda, bilimsel ve teknolojik gelişmelere koşut bir gelişmesi olması gereken sanatın, ilgili üniversitelerimizin önderliğinde tartışılması, konunun bilimsel gelişmeler ve değişimlerden bağımsız değerlendirilemeyeceğinin anlamlı bir göstergesi olacaktır..."

"...Tiyatro, neredeyse sahneye biteviye oyun çıkarmak adına, bu sanatın tüketilmesi için yapılan bir iş, ya da bu işin yapıldığı yer, olarak anlaşılma tehlikesiyle karşılaşıyor. Oysa 20. y.y. gelişmelerini ve gerçeklerini algulamak isteyen, gerilim ve yabancılaşma yüklü insanlar, insanlarımız, bu sanattan ve onun gelişmelerinden yararlandırılabilir. Hazırlanmış, plân ve program öneren raporlar tekrar gözden geçirilebilir, yeni araştırmalar, hatta uygulamalar bile geliştirilebilir."

Ekonomik, demokratik ve teknolojik açıdan gelişmiş ülkelerde, drama ve tiyatroya duyulan ilgi sürekli artmakta. Beklentiler ise önemli gelişmeler göstermekte. Tiyatronun gelişiminin, sosyal bilimlerdeki gelişmelerden etkilenmemesi, artık söz konusu bile değil. Kaldı ki, sanatçının yaratısı, bu bilimlerden ve dikkatle izlediği insandan etkilenir, bu birikimle gelişir.

Yaratıcı tiyatro sanatçısı, tiyatro biliminden, dram sosyolojisinden, anketlerden ve yaratısını geliştirebilecek bütün hazır çalışma ve araştırmalardan yararlanmakta, en azından haberdar olmaya çalışmakta. Yaratıcı sanatçı, toplumla kuracağı iletişime önem vermektedir.

Çağdaş batıda «drama» bir yöntem olarak, insan ilişkilerinin çok yönlülüğünün araştırılmasında ve bulunmasında, yeni işlevler yükleniyor. Eğitim-öğretim, psikoloji bu yöntemin aktif olarak kullandığı alanlardan bazıları. Ayrıca, okul öncesi eğitimde, TV çocuk programlarında da, drama, görsel-ışitsel eğitime katkıda bulunan bir yöntem olarak önemli işlevler yüklenmekte..."

Tamer Levent